

deze overweldigende productiviteit voelt men niet het smartelijke zich ontworstelen van een Rembrandt, het psychisch-willende van Van Gogh, het demonisch-hunkerende van Grünewald, het tastende zoeken van Cézanne of Hans van Marées. Gij vindt bij Sargent in overvloed het in onvoldoende mate gekristalliseerde leven: een uitbundige vitaliteit, een dorst naar méér, een joie de vivre, een geweldige actie soms. En ge vindt, daarnaast, het psychologische. Zonder veel menschkundig inzicht en zonder een groote levensliefde ware het meerendeel van deze portretten ondenkbaar. Het ware te wenschen misschien dat Sargent een gelukkiger, of althans een ontroerender menschheid in beeld gebracht hadde; doch er zijn andere portrettisten waarvan hetzelfde gezegd kan worden — anderen, die veel tijd verknoeid hebben „in danging after the rich.” De vraag is slechts deze: hoe was Sargent's vizie op dit mondain gezelschap, op deze soms terecht, maar veelal ook ten onrechte beroemde grootheden uit de aristocratische, politieke en industriële wereld? En dan valt allereerst te zeggen dat hij nooit hoonend of hekelend was, als af en toe Augustus John; nooit ironisch-karakteriseerend of uit de hoogte minachtend. Integendeel, zijn vizie was immer sympathiek gestemd: doch het is zeer duidelijk dat niet alle modellen hem evenzeer boeiden! Ook hierin was hij onevenwichtiger dan een Frans Hals. Hij beging grootere blunders... doch misschien steeg hij ook een enkele maal tot een doordringend-psychischer hoogte in een uitzonderlijk vrouwenportret. Hij steeg dan boven Frans Hals uit, wel allermint door een gaver of machtiger kunnen, doch door een dieper begrijpen van het zoo gecompliceerde zieleleven, een sensitiever aanvoelen, een ontvankelijker zich stellen tegenover zijn model; door een zekere ruime, meer veelzijdige, meer bereisde, meer cosmopolitische levenshouding; door een zekere geestesaristocratie, een onverwachte nobiliteit en verfijning. Zóó b.v. een zijner laatste portretten uit 1922 „the Countess of Rocksavage”, een bezonken, edel werk dat de herinnering wekt zoowel aan Van Dijck als aan Velasquez (hoezeer Sargent de oude meesters bestudeerde moge blijken uit de meesterlijke copieën, die hij maakte naar Titian, Goya, El Greco, Velasquez). Zóó de onvoltooide studie naar „Madame Gautreau”, dit geraffineerde werk naar het ijs-koele model, met de eventjes sinistere sfeer van het exotische, orchideeachtige; met dat spitse, muisachtige gezicht, met die vreemde houding en dat slangachtige van den gebogen arm, met de uitnemend-suggestieve, kleurlooze kleur — een van de weinige Sargent portretten waarin de kleur een onmiddellijk psychische rol speelt. Zóó ook het portret van Miss Priestley, waarvan ik tot mijn spijt geen reproductie geven kan: deze ietwat ascetische en bijna decadent-verfijnde dame, met het hunkerend-brandende van de oogen... hoe volmaakt werd hier de weemoedig-trotsche glimlach gegeven, waarachter dit maskerachtige gelaat een